

550 kjarnorkureaktorur umborð.

A botni liggja í minsta lagi 9 kjarnorkureaktorar í soknum kavbátum.

Óhapp vilja altíð henda, sigur Willam Parkin.

Men tá ið hesi fevna um kjarnorkuvápnad og kjarnorkurikin herskip og

kavbátar, so verða hesi óhapp, hesir samanstoytir, eldar og hesi soknu skip serliga vandamikil.

Tindurin av einum ísfjalli

Høvundarnir greiða í hesi umfatandi frágreiðing

kronologiskt frá 1276 óhappum, sum øli eru hend í árunum millum 1945 og 1988. Umframt hesi omanfyri nevndu óhappum, eru til hagtøl, ið fevna um onnur 1010 óhapp. Í meðal hava herskip og kavbátar havt eitt óhapp um vikuna síðan

Bæði sovjettiskir og amerikanskir kavbátar hava verið fyrri óhappum í Norðuratlantshavi. Hesin kavbáturin er sovjettiskur

annan heimsbardaga.

Sjálvt ikki við hesum óhugnaliga stóra tali, røkkur frágreiðingin á mál, tá tað snýr seg um hesi óhapp, tí sannlíkligt er, at tað ikki bara er hent eitt, men fleiri óhapp hvørja einastu viku tey seinastu 44 árin. Ein fær serliga illgruna um, at serliga tann sovjettiski flotin er óvanliga litið umboðaður í hesi nágreiniligu skráseting av alheimsherflota óhappum. Hildið verður, at Sovjetsamveldið hevur enn størri tal av óhappum heldur enn USA, men nágreinilig hagtøl var tað ikki atgongd til, skriva Arkin og Handler. Tær meira enn 1200 skjalprógvaðu sokallaðu stórra vanlukkurnar verða varliga mettar at veksa til meira enn 2000, um sovjettiska herflotaleiðslan loyvir at hugt verður í teirra skjøl, vilja teir vera við.

Kavbátar renna saman

Teir báðir høvundarnir víðgera í einum parti, hvussu umfatandi óhappini hava verið umborð á amerikanskum kavbátum í einum 5-ára skeiði frá 1983 til 1987. Tað vóru 50 samanstoytir, 113 eldar, 12 ferðir varð siglt á land, 85 ferðir vóru hendingar við sprengievnum, 82 ferðir verður greitt frá brekum í útgerðini umborð á kavbátunum og sagt verður frá fjúrtan óhappum í illveðri, umframt 48 ferðir har ið kavbátarnir eru farnir at leka.

Líknandi hagtøl eru enn ikki almannakunngjörd frá sovjettiska flotanum, men tølini liggja ivaleyst «nóg hægri», skriva Arkin og Handler. Ovastin fyrri amerikanska flotanum, admiralurin James Watkins, segði í 1985 undir einari kongresshoyring frá, at Sovjetsamveldið í einum 10-ára skeiði hevði havt yvir 200 kavbátoóhapp, harav fleiri álvarslig. Í 1976 skrivaði The New York Times, at USA-flotin hevði verið úti fyrri «minst 9 samanstoytum millum sínar atomvápnadu kavbátum, av hesum høvdu verið fleiri samanstoytir við sovjettiskar kavbátar». Hesir samanstoytir fóru fram tætt undir landi í Sovjet. Fleiri av teimum yvir 1200 óhappunum, ið frágreiðingin skjalprógvar, eru hend í teimum norðaru havøkjunum, har útvið 300 skip hava verið úti fyrri omanfyri 200 óhappum.

Kjarnorku-atlantín

Tá sovjettiski kavbáturin, sum í apríl sakk í Norskahavinum við kjarnorku-

vápnun og tveimum kjarnorkureaktorum umborð var ikki sum so nakað serligt tilfelli. Fleiri ferðir áður eru kjarnorkuvápn og kjarnorkureaktorar, fyltir við sera giftigum evnum, mistir í Norðuratlantshavi.

Í 1959 søkti tann amerikanski herflotin ein kjarnorkuriknan kavbát í Atlantshavinum út fyrri strondini í statinum Maryland.

Ein annar amerikanskur kjarnorkurikin kavbátur sakk í 1963 í Atlantshavinum út fyrri strondini í Massachuset og tók við sær allar teir 129 av manningini til botns. Í 1968 sakk ein amerikanskur kjarnorkurikin og kjarnorkuvápnadur kavbátur í ein útsynning úr Asoronum, allir 99 mennir, ið við vóru, fóru til botns við bátinum.

Ein kjarnorkurikin og kjarnorkuvápnadur sovjettiskur kavbátur sakk í 1970 í Atlantshavinum í ein útnyrðing úr Spania aftan á at eitt sivilt sovjettiskt skip til fánytis hevði roynt at taka bátin upp á sleip. Og í 1986 fór ein kjarnorkurikin sovjettiskur kavbátur við 16 missilum og tveimum kjarnorkutorpedoum umborð til botns í Atlantshavinum í ein landnyrðing úr Bermuda.

Kanska er «listin» enn longri. Innan flotaleiðslurnar er hernaðarlaga tøgnysterið væl størri enn tað er á landi. Fleiri vanlukkur, ið ført hava til plutoniumgeisling, kunnu stóðugt vera hildnar duldar. Eitt er vist, tilverri, at heimurin so langt í frá hevur sæð tað síðsta álvarsliga óhappið í sambandi við kjarnorkureaktorar og kjarnorkuvápn til havs. Meðan rakettnar verða tiknar niður í Europa, so heldur kappdubbingin fram úti á havinum. Og tað er í stóðugt størri muni havið runt Føroyar og enn longri norðuri, ið er vorðið venjingarøki hjá NATO- og Warszawa-londunum.

Tá tað snýr seg um óhapp og vanlukkur úti á havi og tíðum tætt undir landi, tá er ongin munur longur á tí goða og tí illa, á vini og fíggingda. Tá verður eitt hvørt herskip við eitt ein deyðilig hótan móti tí livi, hesin herfloti helst skuldi vart.

Neptune Papers No. 3: Naval Accidents 1915–1988, by William M. Arkin and Joshua Handler. Greenpeace Institute for Policy Studies. June 1989.

Frágreiðingin fæst frá: Greenpeace, Thomas Laubs Gade 11-13, 2100 København Ø.

Tað er ikki oftani, at fremmand herskip vitja Føroyar. Hetta hendi tó nøkur ár herfyri. Tá var tað amerikanski oyðarin McCloy, sum vitjaði. Rættiligt kjak tók seg tá upp, um vit í heila tikið skulu loyva slikum herskipum at vitja í Føroyum. Tað eru tey, sum halda, at so leingi vit ikki vita, um tilikt skip hevur kjarnorkuvápn umborð, eiga vit ikki at loyva tí í okkara sjógv og enn minni í havn. Sambært frágreiðingin hjá Parkin og Handler er vandin fyrri óhappum størstur meðan skipini liggja í havn ella liggja tætt undir landi